

עד א מיי פ"ט מהל'
כלאים הל' ד סג
לאין רפא מושע י"ד
סימן נ"ו סק"ו ו' טו:

תורה אור השלם

1. מתיים בל יחיו רפאים בל יקמו לבן פקדת ותשמדים ותאבד קל וקר למו: ישעיה כו יד
 2. יחיו מתוך בבלתי יקומון תקיצו ורננו שבני עפר בי טל אורנו טףך וארץ רפאים תפיל:
 3. ישעיה כו יט ואתם הדבקים בן אלהיכם חיים בלכם ודברים ר ד
 4. כי יי אלהיך אש אבקה הוא אל קנא:
 5. לאהבה את יי אלהיך לשמע בקולו ולדבקה בו פי הוא תיקו וארץ יקוד לשבת על האדמה אשר נשבע יי לאבותיך לאברהם ליצחק ולישכך לתת להם: דברים ל כ
 6. ויהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש כלבגון פריו ויציצו מעיר בעשב הארץ:
 7. תהלים עב טז וגוהו אל העיר הואת להושיעה למעני ולקמון דוד עבדי:
 8. המאת פקר וחלב אגן עם חלב פרים ואילים בני דשן ותתחים עם חלב כליות חשה ודם ענב תשתה חמר:
 9. דברים לב יד אסרי לגפן עירו ולשרקה בני אתנו כפס בין לבשו ובעם ענבים סוהו: בראשית מט יא
 10. חכלילי עינים מין ולבן שנים מחלב:
- בראשית מט יב

בלבושיהן. משמע בלבושיהן שנקברו להייו תכריכין אצל צירושלמי דהנשא אמר רבי לנניו מעטו בתכריכין שעמידין לדיקים שיעמדו בלבושיהן משמע מעטו בתכריכין שעמידין לדיקים שלא יעמדו בתכריכין אלא בלבושיהן מחיים:

מנשק

שאין בה סמיכה עמידה שיש בה סמיכה נוחה הימנה וכן אמרו יצחק ושמעון ואושעיא אמרו דבר אחד הלכה כר' יהודה בפרדות⁶ דתניא רבי יהודה אומר "פרדה שתבעה אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור אלא מינה אמר רב נחמן בר יצחק יצחק זה רבי יצחק נפחא שמעון זה ר"ש בן פוי ואמרי לה ר"ל אושעיא זה רבי אושעיא ברבי אמר ר' אלעזר עמי הארצות אינן חיים שנאמר ימתים בל יחיו וגו' תניא נמי הכי מתים בל יחיו יכול לכל ת"ל רפאים בל יקומו במרפה עצמו מדברי תורה הכתוב מדבר א"ל ר' יוחנן⁷ לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי ההוא במרפה עצמו לעבודת כוכבים הוא דכתיב א"ל מקרא אחר אני דורש דכתיב² כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו כיון דחוייה דקמצטער א"ל רבי מצאתי להן תקנה מן התורה ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום וכי אפשר לרבוקי בשכינה והכתיב⁴ כי ה' אלהיך אש אוכלה אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה⁶ פרקמטיא לתלמידי חכמים⁷ והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה כיוצא בדבר אתה אומר⁵ לאהבה את ה' אלהיך ולרבקה בו וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים והמהנה לתלמיד חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה א"ר חייא בר יוסף עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין בירושלים שנאמר ויציצו מעיר כעשב הארץ ואין עיר אלא ירושלים שנאמר⁷ וגוהו אל העיר הזאת וא"ר חייא בר יוסף עתידין צדיקים שיעמדו במלבושיהן⁸ ק"ו מחטה מה⁸ חטה שנקברה ערומה ויצאה בכמה לבושין צדיקים שנקברו בלבושיהן על אחת כמה וכמה וא"ר חייא בר יוסף⁹ עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנאמר⁶ יהי פסת בר בארץ ת"ר יהי פסת בר בארץ בראש הרים אמרו עתידה חטה שתתמר כדקל ועולה בראש הרים ושמא תאמר יש צער לקוצרה תלמוד לומר⁶ ירעש כלבגון פריו הקב"ה מביא רוח מבית גגו ומנשבה עליה ומשרה את סלתה ואדם יוצא לשרה ומביא מלא פיסת ידו וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו⁸ עם חלב כליות חטה אמרו עתידה חטה שתהא כשתי כליות של שור הגדול ואל תתמה שהרי שועל קינן בלפת ושקלוהו ומצאו בו ששים ליטריין בליטרא של צפורי תניא אמר⁷ רב יוסף מעשה בשיחין באחד שהניח לו אביו שלשה בדי חרדל ונפשח אחד מהן ונמצאו בו תשעה קבין חרדל ועציו סיככו בו סוכת יוצרין: אמר ר"ש בן אבא תחליפא קלח של כרוב הניח לנו אבא והיינו עולים ויורדים בו בסולם⁸ ודם ענב תשתה חמר אמרו לא כעולם הזה העולם הבא בויתו ומספק הימנה כפטום גדול ועציו מסיקין תחת התבשיל ואין לך כל ענבה וענבה שאין בה שלשים גרבי יין שנא' ודם ענב תשתה חמר אל תקרי חמר אלא חומר כי אתא רב דימי אמר מאי דכתיב⁹ אסורי לגפן עירה אין לך כל גפן וגפן שבא"י שאין צריך עיר אחת בקרון או אתונו אין לך כל אילן סרק שבא"י שאינו מוציא משווי שתי אתונות ושמא תאמר אין בו יין ת"ל¹⁰ כבסם ביין לבושו ושמא תאמר אינו אדום¹⁰ ת"ל ודם ענב תשתה חמר ושמא תאמר אינו מרוה ת"ל סוהה ושמא תאמר אין בו טעם ת"ל¹⁰ חכלילי עינים מין כל חיך שטועמו אומר לי לי ושמא תאמר לנערים יפה ולזקנים אינו יפה ת"ל ולבן שנים מחלב אל תיקרי לבן שינים אלא לבן שנים¹⁰ פשטיה דקרא במאי כתיב כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם רמוז בעיניך דבסם מחמר ואחוי לי שיניך דבסם מחלבא מסייע ליה לר' יוחנן דאמר ר' יוחנן טוב המלכין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב שנאמר ולבן שנים מחלב אל תקרי לבן שינים אלא לבן שינים רב חייא בר אדא מקרי דרדקי דר"ל הוה איפגר תלתא יומי ולא אתא א"ל אמאי איפגרת א"ל דלית אחת הניח לי אבא ובצרת ממנה יום ראשון ג' מאות אשכולות אשכול לגרב יום שני בצרת ג' מאות אשכולות שתי אשכולות לגרב יום שלישי בצרת ממנה ג' מאות אשכולות שלש אשכולות לגרב והפקרתי יותר מחציה א"ל אי לאו דאיפגרת הוה עבדא טפי רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק חזנהו להנהו עיזי דקאכלן תותי תאיני וקנטיף דוכשא מתאיני וחלבא טייף מנייהו ומיערב בהדי הדדי אמר היינו זבת חלב ודבש א"ר יעקב בן דוסתאי מלוד לאונו שלשה מילין פעם אחת קדמתי בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאינים¹⁰ אמר ר"ל לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של צפורי והוי שיתסר מילין אשיתסר מילין¹⁰ אמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל והויא

שאין זה סמיכה. כמו צמטות או בקמדראות יש סמיכה כספסלין וכסאות אין סמיכה: אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור. מספקא ליה אי חוששין לזרע האב אי לא הלכך אפי' היא בת חמורה נקבה אין מרביעין עליה חמור שמא חוששין לזרע האב ומלא מרביע כלאים. ורצנן פליגי עליה ואמרי אין חוששין לזרע האב ואם בת חמורה היא מרביעין עליה חמור. הכי איתא צפרק אוחו ואת בנו [מולין עט.]: **רפאים כל יקומו.** מרפה עצמו מדברי תורה: וארץ רפאים תפיל. וארץ לרפאים תפיל: **מלאכי להם פקנה.** יהנו לתלמידי חכמים מנכסיהם:

העושה פרקמטיא. מתעסק בממון ת"ח כדי להגיע לידם שכר והס פנוין לעסוק צמורה ע"י אלו וכתבי חיים כולכם היום ע"י דיבוקן של תלמידי חכמים וכו' לחיות: **גלוסקאות וכלי מילת.** דרוש פסת בר לשון פיסת היד שהיא רחבה וחטה רחבה לא משכחת אלא פת אפויה. וכלי מילת דרוש פסת לשון כתונת פסים: **שפסמרי.** לשון תומר דקל: **קינן בנפס.** ניקב צו עול שעשה לידמו צמחו ואעפ"כ שקלו את המומר ששים ליטריין: **נפשת.** נבלל אחד מהן מן הקלח: **והיינו עולים בסולם.** ללקט עליו העליונים: **ודם ענב פשפה.** מתוך הענבה תשתה ולא תנטרך לדוכו: **חומר.** כור והוא שלשים סאין: **גרבי.** סאה: **אין לך כל אילן סרק.** שלא יעשה פרי: **אין צו יין.** אין צו ליחלות צפרי: **סוהה.** לשון הסטה שהיין מסית את השכור: **רמוז לי בעיניך.** ומתרגם לשון שחוק ומחוק. חוק לי בעינים שלך וטוב לי מיין כשמתאני פנים להצות ושוקות: **ואחוי לי שיניך.** אף זו לשון שחוק שהשחוק שיניו נגלין: **איפגה.** לשון צבול: **דלים.** כרס המודל על גבי כלונסות. עריליא"ה צלעו": **הוס עבדא טפי.** שהרי ראית שצבול יוס היין מתמעט מן האשכולות וזהו עונש הצבול: **קדמתי בנשף.** קודם עמוד השער: והוא

ואדם יוצא לשרה ומביא מלא פיסת ידו וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו⁸ עם חלב כליות חטה אמרו עתידה חטה שתהא כשתי כליות של שור הגדול ואל תתמה שהרי שועל קינן בלפת ושקלוהו ומצאו בו ששים ליטריין בליטרא של צפורי תניא אמר⁷ רב יוסף מעשה בשיחין באחד שהניח לו אביו שלשה בדי חרדל ונפשח אחד מהן ונמצאו בו תשעה קבין חרדל ועציו סיככו בו סוכת יוצרין: אמר ר"ש בן אבא תחליפא קלח של כרוב הניח לנו אבא והיינו עולים ויורדים בו בסולם⁸ ודם ענב תשתה חמר אמרו לא כעולם הזה העולם הבא בויתו ומספק הימנה כפטום גדול ועציו מסיקין תחת התבשיל ואין לך כל ענבה וענבה שאין בה שלשים גרבי יין שנא' ודם ענב תשתה חמר אל תקרי חמר אלא חומר כי אתא רב דימי אמר מאי דכתיב⁹ אסורי לגפן עירה אין לך כל גפן וגפן שבא"י שאין צריך עיר אחת בקרון או אתונו אין לך כל אילן סרק שבא"י שאינו מוציא משווי שתי אתונות ושמא תאמר אין בו יין ת"ל¹⁰ כבסם ביין לבושו ושמא תאמר אינו אדום¹⁰ ת"ל ודם ענב תשתה חמר ושמא תאמר אינו מרוה ת"ל סוהה ושמא תאמר אין בו טעם ת"ל¹⁰ חכלילי עינים מין כל חיך שטועמו אומר לי לי ושמא תאמר לנערים יפה ולזקנים אינו יפה ת"ל ולבן שנים מחלב אל תיקרי לבן שינים אלא לבן שנים¹⁰ פשטיה דקרא במאי כתיב כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם רמוז בעיניך דבסם מחמר ואחוי לי שיניך דבסם מחלבא מסייע ליה לר' יוחנן דאמר ר' יוחנן טוב המלכין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב שנאמר ולבן שנים מחלב אל תקרי לבן שינים אלא לבן שינים רב חייא בר אדא מקרי דרדקי דר"ל הוה איפגר תלתא יומי ולא אתא א"ל אמאי איפגרת א"ל דלית אחת הניח לי אבא ובצרת ממנה יום ראשון ג' מאות אשכולות אשכול לגרב יום שני בצרת ג' מאות אשכולות שתי אשכולות לגרב יום שלישי בצרת ממנה ג' מאות אשכולות שלש אשכולות לגרב והפקרתי יותר מחציה א"ל אי לאו דאיפגרת הוה עבדא טפי רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק חזנהו להנהו עיזי דקאכלן תותי תאיני וקנטיף דוכשא מתאיני וחלבא טייף מנייהו ומיערב בהדי הדדי אמר היינו זבת חלב ודבש א"ר יעקב בן דוסתאי מלוד לאונו שלשה מילין פעם אחת קדמתי בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאינים¹⁰ אמר ר"ל לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של צפורי והוי שיתסר מילין אשיתסר מילין¹⁰ אמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל והויא

(א) מולין עט. [מוספתא כלאים פ"א, (ב) [פסהדרין ק"א, (ג) [נדרות ל: סנהדרין נט.], (ד) [שבת סג. ספחים ג:], (ה) [פסהדרין ז:], (ו) [עיר מוס' מולין ק"ז: ד"ה חטה], (ז) [שבת ל:], (ח) [ז"ל ר' יוסף וכו'א בע"ה], (ט) [ז"ל ת"ל וכו'א עניס ושמא ר' וכו'א בע"ה], (י) [עירובין כג: ע"ה], (יא) [מילה ו. ע"ה], (יב) [שם ע"ה], (יג) [ז"ל נמרפה עצמו. רש"י, (א) מולין עט. [מוספתא כלאים פ"א, (ב) [פסהדרין ק"א, (ג) [נדרות ל: סנהדרין נט.], (ד) [שבת סג. ספחים ג:], (ה) [פסהדרין ז:], (ו) [עיר מוס' מולין ק"ז: ד"ה חטה], (ז) [שבת ל:], (ח) [ז"ל ר' יוסף וכו'א בע"ה], (ט) [ז"ל ת"ל וכו'א עניס ושמא ר' וכו'א בע"ה], (י) [עירובין כג: ע"ה], (יא) [מילה ו. ע"ה], (יב) [שם ע"ה], (יג) [ז"ל נמרפה עצמו. רש"י,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בלבושיהן וכו' בלבושיהן מחיים. וצירושלמי שם אמר על הוה דרבי אמר לא כמו דבר על חיל הוה אמי ורצנן אמרי כמו דבר על חיל הוה אמי מנזל דלפני זבא רבי ורצנן וכו' לרצנן דעומדין בלבושיהן שנקברו. ור"ע:

הגהות הגר"א

[א] ב"ר אר"ש צו תחליפא. ז"ל תחליפא:

לעני רש"י

טריליא"ה [טריליא"ה]. גפן מרובה על כלונסאות.

מוסף רש"י

לא ניהא למרייהו דאמרות להו הכי. אין הקב"ה רוצה שיהא קו את יסאל כל ק לך חובה [פסהדרין ק"א]. יהי פיסת בר. משמע גלוסקאות שחכות כמין פס יד ומשמע כלי מילת, כמו כמות פסוים. בר, כמו [נדרות סג] לטור בר ולענין כלי מילת, בר נקי, כמו [שם"ט א] בנה חמה [שבת ל:]. קלח של כרוב. שכרו של ארץ ישאל היה גדול חלין [ביצה ג:]. זבת חלב ודבש. העוים חולין חליטס והדבש טעף מהן והחלב צו מן העוים ונעשים כמין חל [מגילה א:]. שיתסר מילין. ששה עשר מיל' ד' פרסאות [שם]. לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל. בכל מקום שהוא שט ואס צאת לנרפי יד היו כמני כונו עד אקרא מולבנקי, שם מקום [שם]. ג"ר הגמ' [שם].